

Úton Magyarország körforgásos gazdaságot célzó nemzeti stratégiája felé

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

„Magyarország kötelezettséget vállalt egy nemzeti Körforgásos Gazdasági Stratégia és Cselekvési Terv kidolgozására annak érdekében, hogy 2040-re kiaknázhassa a gazdaságában rejlő erőforrás-hatékonysági potenciált. Az OECD számára megtisztelő volt, hogy elemzői munkával és az érdekelt felekkel folytatott konzultációval támogathatta a magyar kormányt ebben a fontos vállalkozásban. Jelentésünk elemzést nyújt az ország átállásának fő kihívásairól, valamint olyan konkrét intézkedéseket tartalmaz, amelyek beépíthetők a stratégiába, és később megvalósíthatók a meghatározott prioritást élvező szektorokban és területeken. Várakozásom szerint a stratégia az elfogadást követően kulcsfontosságú szerepet fog betölteni Magyarország körforgásos gazdaságra való átállásának felgyorsításában és a nagyobb erőforrás-hatékonyság elérésében.”

JO TYNDALL, az OECD Környezetvédelmi Igazgatóságának igazgatója

„A körforgásos gazdaságra történő átállás lehetőséget kínál a gazdaság átalakítására, és arra, hogy hazánk versenyképessége tovább növekedhessen az elkövetkezendő években. A körforgásos gazdaságban a termékek, alapanyagok és erőforrások értéke a lehető leghosszabb ideig megmarad, a hulladék képződése pedig a minimálisra csökken. A körforgásos átmenet prioritásként jelenik meg a magyar kormány célkitűzései között: célunk egy innovatív, zöld, digitalizált, a saját hulladékát is feldolgozni képes gazdasági rendszer kialakítása. Meglátásunk szerint az egészséges környezet és fenntartható jövő építése közös feladatunk, ezért olyan gazdaságpolitikai intézkedéseken dolgozunk, amelyek összekapcsolják az ökonomiai fejlődést az ökológiai fejlődéssel. Hazánk jövőképeinek elérése, illetve a prosperitás, szuverenitás, biztonság és a környezet tisztaságának fenntartása érdekében Magyarország kormánya kiemelt figyelmet fordít a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítésére.”

Dr. RAISZ ANIKÓ, Környezetügyért és Körforgásos Gazdaságért Felelős Államtitkár, Energiaügyi Minisztérium

„A körforgásos gazdaság az Európai Zöld Megállapodás egyik alapvető építőeleme. A Strukturálisreform-támogató Főigazgatóság – más tagállamok mellett – Magyarországot is támogatja a körforgásos gazdaságra történő átállásban a legjobb gyakorlatok megosztásán, valamint az európai megközelítés biztosításán keresztül. Magyarország a körforgásos gazdaságra való átállással nagymértékben növelheti erőforrásainak termelékenységét, javíthatja természeti erőforrásainak hatékony használatát, költségeket takaríthat meg, és munkahelyeket teremthet.”

MARIO NAVA, főigazgató, Strukturálisreform-támogató Főigazgatóság (DG REFORM), Európai Bizottság

Főbb megállapítások

Magyarország jelentős előrelépést tett a környezeti terhelést okozó tényezők és az ország gazdasági növekedésének relatív függetlenítésében. Ez főként a gazdaságban bekövetkezett strukturális és technológiai változásoknak köszönhető.

A pozitív tendenciák ellenére továbbra is számos kihívás áll fenn az ország viszonylag alacsony erőforrás-termelékenysége, a körforgásos anyagok felhasználása, valamint a hulladékok újrahasznosítása terén. Új szakpolitikai intézkedések hiányában az ország jövőbeli anyagfelhasználása az előrejelzések szerint a 2017-es szinthez képest 2050-re egyharmadával növekszik majd.

Az anyaghasználat további növekedése jelentős környezeti terhelést idézne elő, növelve többek közt az üvegházhatású gázok kibocsátását is. Emiatt pedig fennállna annak a veszélye, hogy Magyarország nem teljesíti a fontos környezetvédelmi célokat, és elszalasztja a gazdaság versenyképességének és ellenállóképességének erősítésére irányuló lehetőségeket.

Magyarországnak a körforgásos gazdaságot célzó átfogó gazdaságpolitikai keretrendszert kell elfogadnia a fenntarthatóbb anyaghasználat elérése, illetve a további gazdasági értékteremtés érdekében. A körforgásos gazdaságra történő átállás elősegítése szigorúbb szakpolitikai intézkedéseket igényel az értékláncok mentén, hogy felgyorsítsák a körforgásos gazdasági gyakorlatokat, ösztönözzék az erőforrás-hatékonysági intézkedéseket, és új üzleti modelleket vezessenek be.

Ez a jelentés meghatározza azokat a fő prioritási területeket és jelentős hatással bíró intézkedéseket, amelyek kritikusnak tekinthetők a magyarországi körforgásos gazdaságra való átállás szempontjából. Ezek többek között az alábbiak:

- **Biomassza- és élelmiszeripar**
- **Építőipar**
- **Műanyag**

A horizontális megközelítések – pl. az oktatás, a kutatás-fejlesztés, valamint a termékek és anyagok életciklusán átívelő körforgásos üzleti modellek – tovább gyorsíthatják a teljes gazdaságra kiterjedő körforgásos átállást.

A javasolt szakpolitikai intézkedések végrehajtása hozzájárul majd az anyaghasználat és a kapcsolódó externális környezeti hatások csökkentéséhez, segíti Magyarország versenyelőnyeinek kiaknázását, gyorsítja az öko-innovációt és a zöld termékekbe/ szolgáltatásokba irányuló beruházásokat, valamint helyi zöld munkahelyeket hoz létre, és csökkenti a gazdaság importfüggőségét.

1

A körforgásos gazdaságra történő átállás mellett erőteljes érvek szólnak Magyarországon

Néhány pozitív tendencia ellenére az országban továbbra is számos kihívás áll fenn az erőforrás-termelékenység, a körforgásos anyagfelhasználás, és a hulladékok újrahasznosítása terén

Bár Magyarországnak sikerült relatíve függetlenítenie a gazdasági növekedést az erőforrás- és energiahasználatától, valamint a hulladéktermeléstől, az ország továbbra is az átlag alatt teljesít az EU-ban. Magyarország anyagtermelékenysége alacsony (2019-ben 1,8 dollár/kg a 2,9 dollár/kg-os uniós átlaghoz képest), ami arra utal, hogy az ország nem használja fel

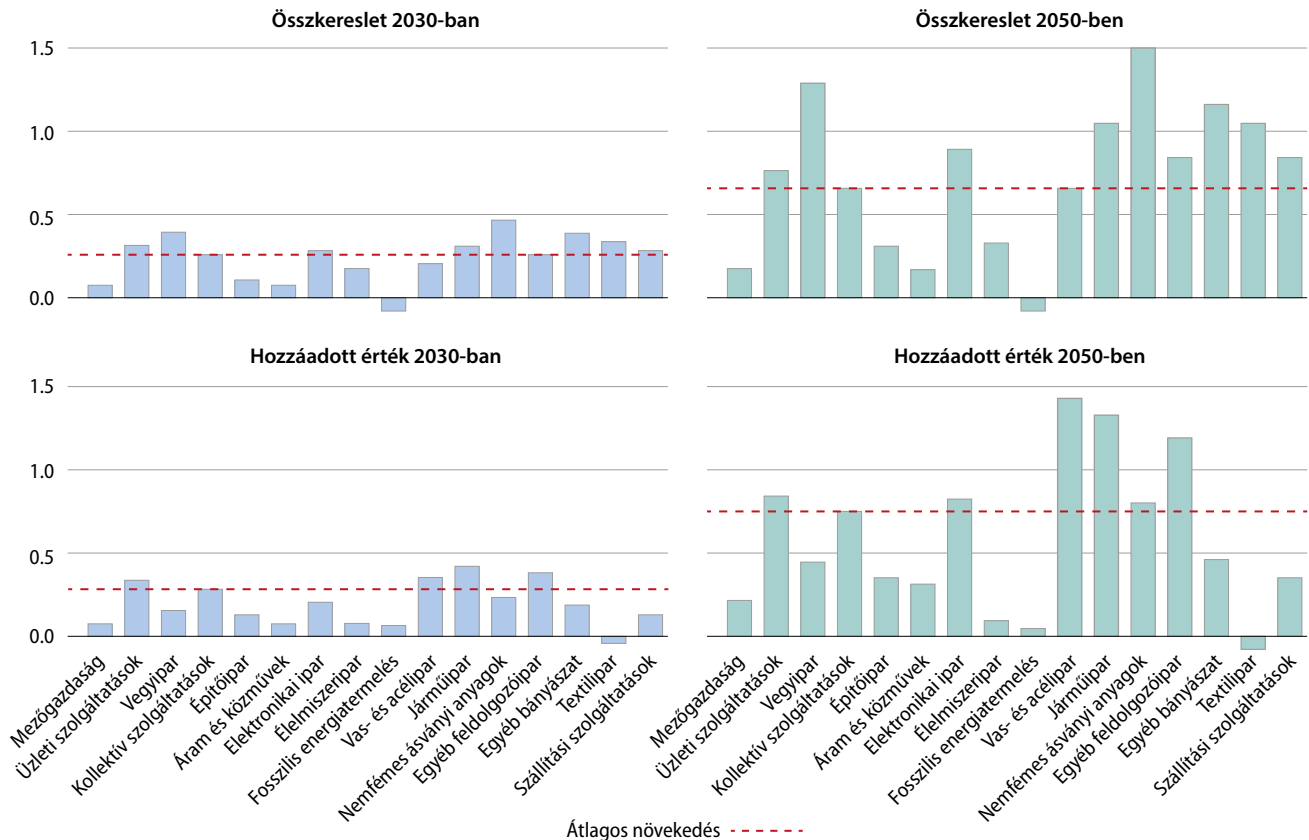
hatékonyan a rendelkezésére álló anyagokat gazdasági érték létrehozására. Emellett az újrahasznosított hulladékok felhasználásának aránya mindössze 6,8% volt 2019-ben (ami jóval alacsonyabb a 11,9%-os EU átlagánál). Ugyanakkor Magyarország hazai anyagfogyasztása meghaladta az EU átlagát, miközben az újrahasznosítási arányok alacsonyak maradtak.

A gazdasági növekedés és a fogyasztásbővülés fogja meghatározni Magyarország nyersanyagigényét

Ahogy növekszik a jólét, a magyarországi életszínvonal pedig közelít az EU és az OECD átlagához, egyre nagyobb lesz az igény az erőforrások és anyagok iránt. Különösen azokban a szektorokban várható gyorsabb növekedés a következő három évtizedben, amelyekben

Magyarországnak komparatív előnye van. (Ilyen az elektronikai-, a gépjármű-, és az egyéb iparágak.) Az építőiparban a nagy infrastrukturális beruházások fenntartják az erőforrásigényt, a szolgáltatások bővülése pedig a szektor növekvő gazdasági jelentőségét tükrözi.

1. ábra. A termelési módok, a preferenciák és a nemzetközi kereskedelem változása az előrejelzés szerint megváltoztatja majd a magyar gazdaság struktúráját

Megjegyzés: 1 egységnyi változás a mennyiség megduplázását jelenti.

A strukturális és technológiai változások részben mérsékelni fogják a fogyasztás növekedését

Az előrejelzések szerint a strukturális és termelési módbeli változások lassítják majd az anyagfogyasztás bővülését. Különösen a termékvásárlást kiváltó szolgáltatásvásárlás növeli majd az erőforrás-hatékonyságot, miközben az anyagintenzív szektorok bővülése átlag alatti

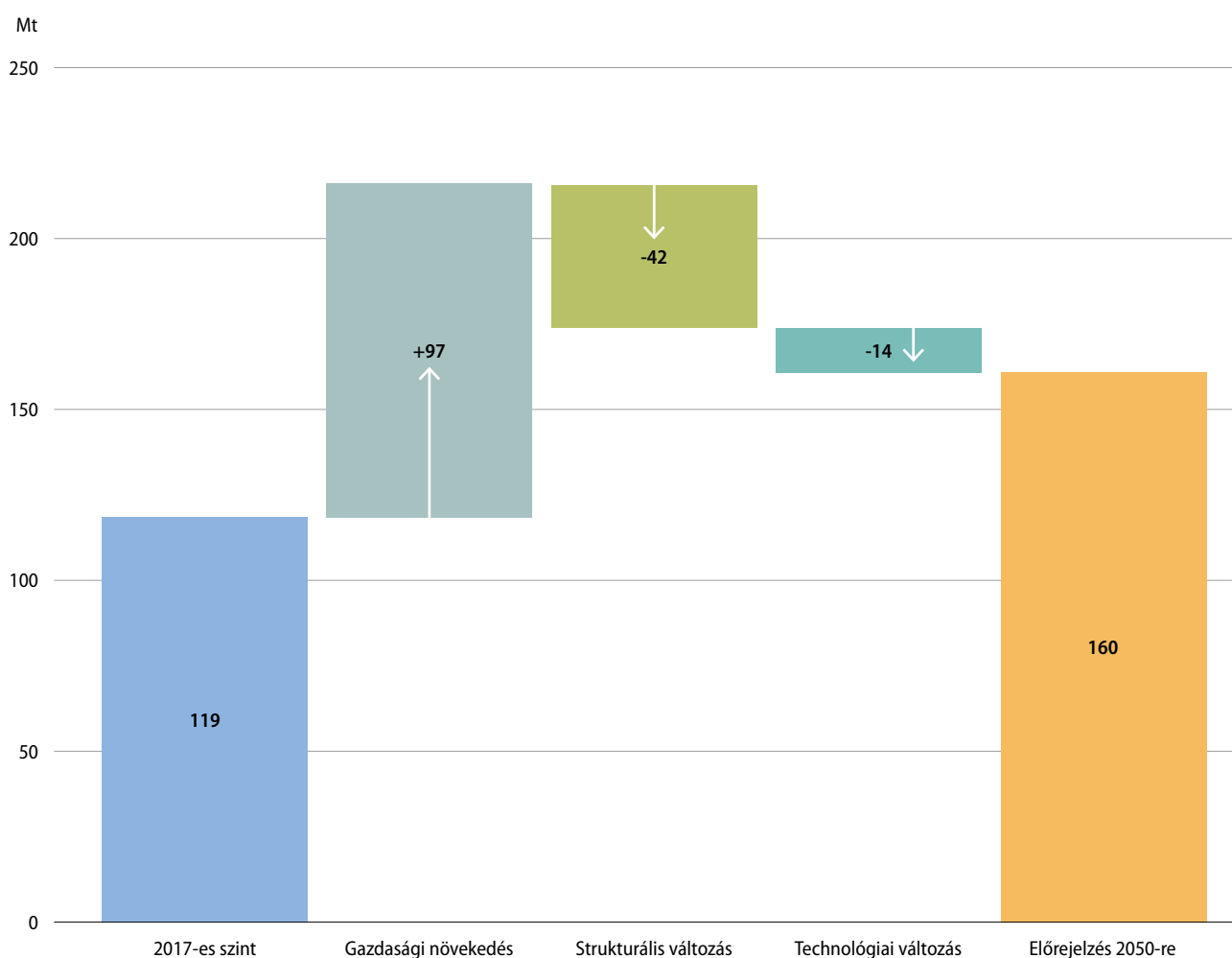
marad. Ugyanakkor a termelési módok változása, pl. a technológiai fejlődés és a digitalizáció tovább javítja majd a termelés erőforrás-hatékonyságát, az elsődleges anyagokról a másodlagos és újrahasznosítható anyagok felé mozdítva a termelési folyamatot.

A strukturális és technológiai változások ellenére a magyarországi anyagfelhasználás az előrejelzések szerint 2050-ig jelentősen növekedni fog

Bár Magyarország gazdasági szerkezetének változása lassítja a nyersanyagok iránti kereslet bővülését, annak teljes ellensúlyozására nem elegendő. A jelenlegi trendek

szerint az ország teljes anyagfelhasználása 2050-re a 2017-es szinthez képest egyharmaddal (119-ről 160 megatonnára) emelkedik majd.

2. ábra. Magyarország teljes anyagfelhasználása a strukturális és technológiai változások ellenére várhatóan növekedni fog

A magasabb anyagigény jelentős negatív környezeti hatásokkal jár

Az anyagfelhasználás folyamatos növekedése várhatóan jelentős környezeti terheléssel fog járni. Emiatt pedig fennáll a veszélye annak, hogy Magyarország nem teljesít fontos környezetvédelmi célokat, valamint gazdaságának versenyképességét és ellenállóképességét erősítő lehetőségekről kell lemondania. A fémek és a nemfémes ásványi anyagok bővülő felhasználása miatt a várakozások szerint negyedével nő majd az

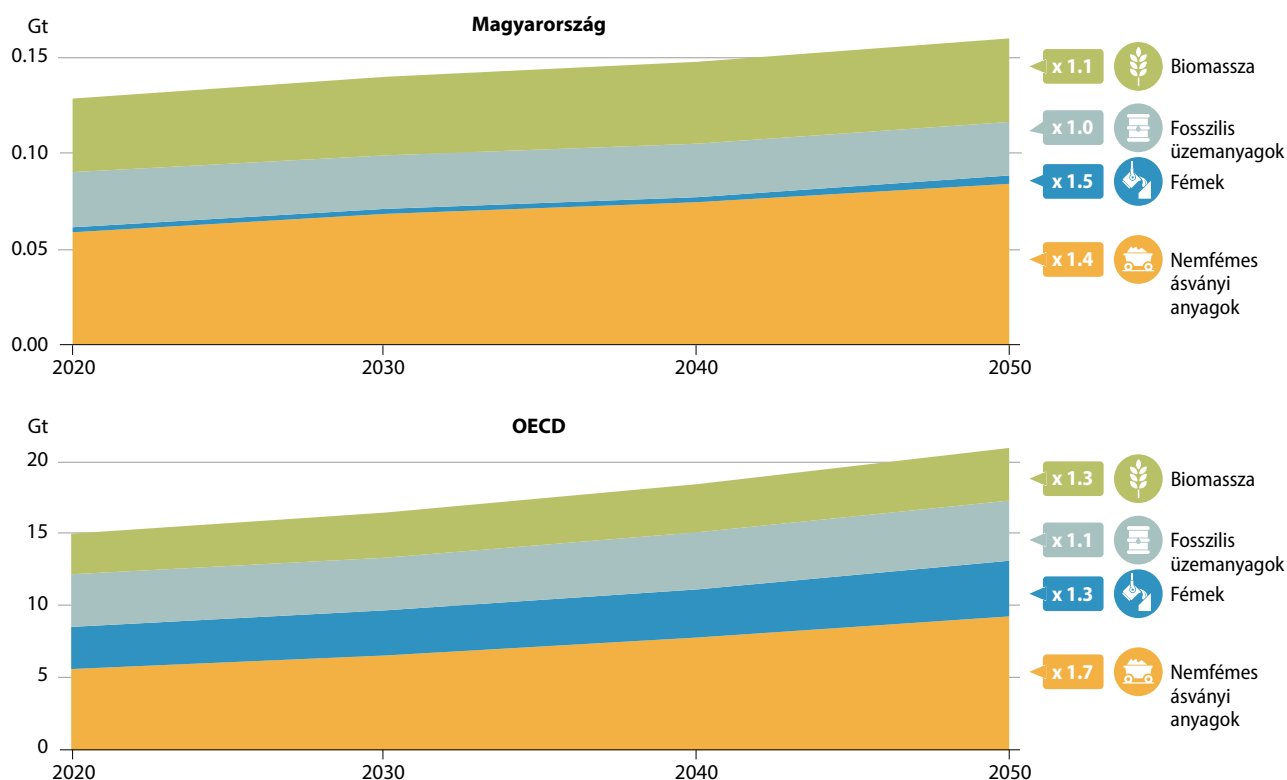
elsődleges anyagok összesített felhasználása. Az anyagok nagy részét a nemfémes ásványi anyagok teszik ki: az építőiparban felhasznált ásványi anyagok iránti igény 2050-ig várhatóan megduplázódik, ami valószínűleg fokozatos savasodáshoz, üvegházhatású gáz kibocsájtáshoz, és éghajlati felmelegedéshez vezet majd, tovább rontva az összesített energiaigény emelkedéséből fakadó terhelést.

A körforgásos gazdaság fenntarthatóbbá teheti az anyagfelhasználást és további gazdasági értéket teremthet az ország számára

További szakpolitikai intézkedések szükségesek ahhoz, hogy a fentebb leírt, bevett trendek megváltozhassanak, javuljon a környezet védelme, és gazdasági érték jöhesse létre az ország számára. Az erőforráshatékonyság és a hulladékgazdálkodás mérsékelheti az anyagfelhasználás negatív környezeti hatásait, és segíthet Magyarország versenyelőnyeinek kiaknázásában. Az újrahasznosítás

támogatása és fejlesztése, valamint az öcodesign elősegítése javíthatja a zöld munkahelyek, termékek és szolgáltatások rendelkezésre állását. A termékek újrafelhasználásának és javításának fokozása helyi termelési köröket hozhat létre, amelyek helyi munkahelyek megteremtését eredményezhetik, és csökkentik a gazdaság importfüggését.

3. ábra. A fémek és a nemfémes ásványi anyagok felhasználása gyorsan bővül, mivel a magyar gazdaságban a feldolgozóipar és az építőipar fontos szerepet tölt be

2

A magyar gazdaság körforgásos gazdasági potenciáljának kiaknázásához ezt célzó nemzeti stratégiára van szükség

A körforgásos gazdaságot célzó nemzeti stratégia összpontosítani tudja a politikai erőfeszítéseket

A körforgásos gazdasági potenciál teljes kiaknázásához Magyarországnak átfogó gazdaságpolitikai keretrendszert kell bevezetnie. Bár Magyarország hulladékgazdálkodási szakpolitikája és jogi keretrendszere már régóta megvan, az mindig is küzdött a települési hulladékok magas színvonalú kezelésének finanszírozásával, továbbá még nem sikerült beépíteni a körforgásos gazdaság elveit az

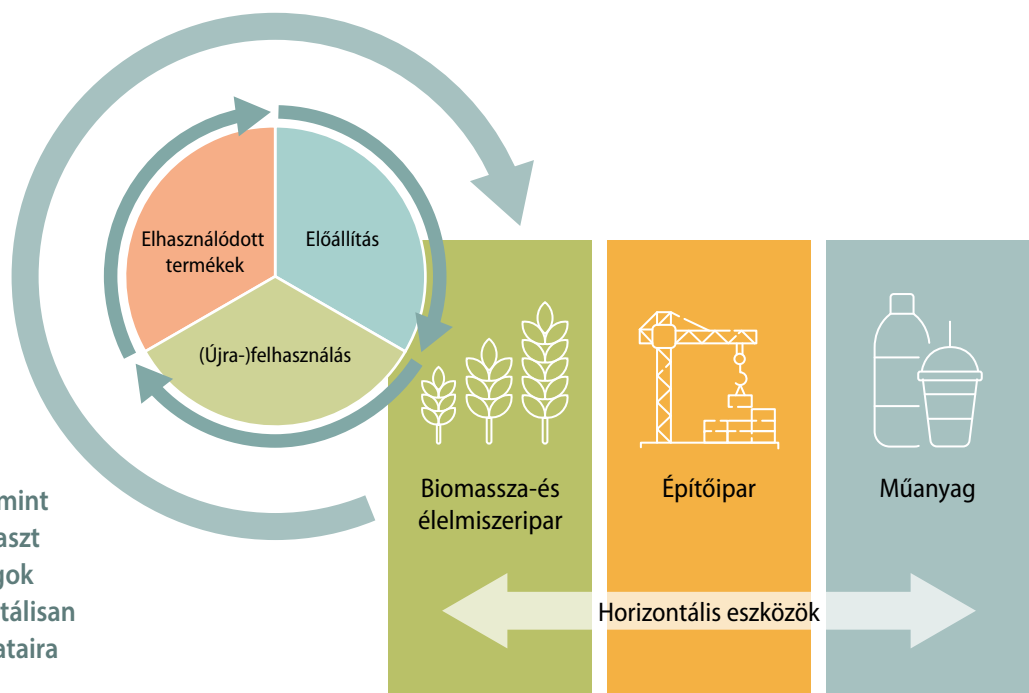
ágazati politikába, valamint a kormány egészére kiterjedő, a körforgásos gazdaságra való átállást célzó megközelítést elfogadni. A körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti stratégia alapján meghatározható a meglévő szakpolitikai keretrendszer kiegészítésének módja, és az erőfeszítéseket oda összpontosíthatják, ahol azokra a legnagyobb szükség van.

A stratégiával azokat a területeket szükséges megcélozni, amelyek kritikus jelentőségűek az ország körforgásos gazdaságra való átállása szempontjából

Az ebben a beszámolóban hivatkozott elemzés kiegészülve az érdekeltekkel folytatott párbeszéddel és egy több kritériumra kiterjedő értékeléssel meghatározta azokat a prioritási területeket és nagy hatású beavatkozásokat, amelyeket kritikusnak tartunk Magyarország körforgásos gazdaságra való átállása szempontjából. A kiválasztott területek: a biomassza- és élelmiszeripar, az építőipar, és a műanyagok. Ugyanakkor a termékek és anyagok életciklusán átívelő horizontális eszközök is alapvető fontosságúak az átfogó körforgásos gazdasági átállás felgyorsítása szempontjából.

A Magyarország körforgásos gazdasági átállására vonatkozó, 2040-ig elérendő víziójának és stratégiai céljainak elérése érdekében jelen beszámolóban 45 szakpolitikai ajánlást teszünk, valamint konkrét, rövid-, közép- és hosszútávú beavatkozásokat javaslunk minden prioritási területen. Ezek közé tartoznak az olyan támogató intézkedések is, mint például az oktatás, a kutatás-fejlesztés, valamint a kis- és középvállalkozásokra és a digitalizációra összpontosító körforgásos üzleti modellek. Ezekkel a gazdaság minden részében felgyorsítható a körforgásos tevékenységek beépítése a jelenlegi gyakorlatba.

4. ábra. A körforgásos gazdaság témájában azonosítottuk a prioritási területeket a biomassza- és élelmiszeriparra, az építőiparra és a műanyag szektorra koncentrálván. Ezen prioritási területeken fókuszpontba helyeztük a tervezést, az előállítás, az újrafelhasználást, valamint az életciklus-végi szakaszt is: a termékek és anyagok életciklusának horizontálisan megjelenő, főbb feladataira összpontosítva.

Körforgásos üzleti modellek

A körforgásos gazdaságra való átállás terén történő valós előrelépés érdekében zöldebb termelési és fogyasztási módszerekre van szükség. Ötféle olyan üzleti modell létezik, amelyek támogatják az erőforrás-hatékonyabb, körforgásos gazdaságra való átállást:

- **Körforgásos ellátási modellek**, melyekben a bioalapú, megújuló vagy visszanyert anyagok váltják fel a „szűz” erőforrásokból kinyert hagyományos nyersanyagokat;
- **Erőforrás-visszanyerési modellek**, melyekben másodlagos nyersanyagok előállítására céljából újrahasznosítják a hulladékokat és a maradékanyagokat, ezzel elkerülve a hulladék végleges lerakását, valamint csökkentve a „szűz” természeti erőforrások kinyerése és feldolgozása iránti igényt;

- **A termék-életciklust meghosszabbító modellek** segítségével tovább használhatjuk a meglévő termékeket, lelassíthatjuk az azokat alkotó anyagok anyagáramát a gazdaságon át, valamint csökkenthetjük az erőforrások kinyerés és a hulladéktermelés ütemét;
- **A megosztási modellek** elősegítik a kihasználatlan termékek megosztását, és csökkentik az új termékek iránti keresletet;
- **A termék helyettesítő szolgáltatási modellek** segítségével termékek helyett szolgáltatásokat értékesítenek. Ezek a modellek jobban ösztönzik a zöld termékek tervezését és a hatékonyabb termékhasználatot.

Forrás: OECD, 2019a.

3

Stratégiai célokat kitűző, inspiráló vízió vezet majd Magyarország körforgásos gazdasági átállását 2040-ig

Magyarország egyértelmű célokat tartalmazó integrált víziót dolgozott ki

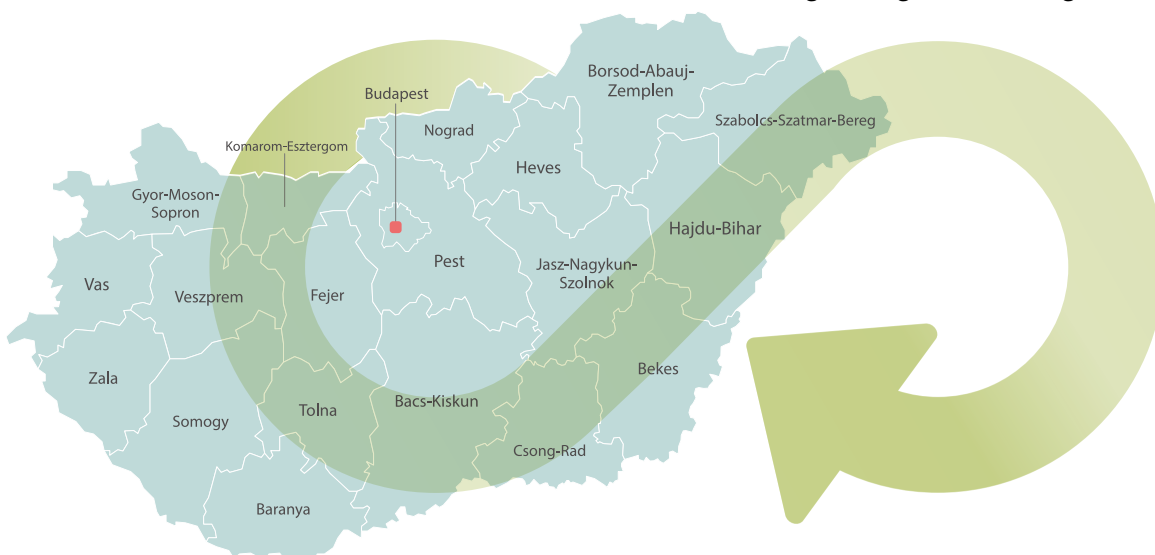
A jelentés stratégiai víziót és célkitűzéseket javasol Magyarország körforgásos gazdaságra való átállása érdekében, amelyek a projekt Irányító Bizottságával, az érdekelt felek munkacsoportjával és a Miniszterelnökséggel konzultálva kerültek kidolgozásra.

- Magyarország gazdasága 2040-re versenyképesebbé és fenntarthatóbbá válik, mert a körforgásos gazdaságra való átállás holisztikus megközelítést alkalmazza, és az ipari-, a mezőgazdasági-, a szolgáltatási-, valamint a hulladékgyártás szektorára összpontosít.
- Mivel Magyarország szűkös anyagi erőforrásokkal rendelkezik, gazdasága pedig kicsi és nyitott, versenyképességét azzal növelheti, hogy fejleszti termelési és fogyasztási mintáinak körforgásos jellegét. Az oktatás és a digitális technológiák kulcsfontosságú szerepet játszanak majd a zöld munkahelyek és az erőforrás-hatékony értékláncok megteremtésében.
- Ennek a vízióknak a megvalósítását a kormányzat minden szintjének szükséges támogatnia a körforgásos üzleti modellek magánszektor általi elfogadásának megkönnyítése, illetve az állampolgárok ösztönzése (hogy viselkedésük megváltoztatásával felelősséget vállaljanak az átállásért) érdekében.

A számszerűsített célok kézzelfoghatóbbá teszik Magyarország jövőképét, és elősegítik a megvalósítást

Magyarország stratégiai vízióját a következő, 2040-ig elérendő célok támogatják (a 2019-es szinthez képest):

- Az anyagfelhasználás korlátozása érdekében a kormány beruház a kutatásba, és ösztönzőket vezet be annak érdekében, hogy innovációval, ökodesignnal, valamint a termékek megosztásával és újrafelhasználásával támogassa az erőforrás-hatékonyt. Magyarország célja az, hogy **megduplázza az erőforrás-termelékenységet (GDP/DMC)**.
- Az anyagkörforgás lezárása és a fenntarthatóbb anyaghasználat érdekében intézkedéseket foganatosítanak annak érdekében, hogy **megduplázzák (15%-ra emeljék) Magyarország körforgásos anyaghasználati rátáját**.
- A körforgásos gazdaságra való átállásban rejlő előnyök szélesebb körű kihasználása érdekében a kormány támogatást nyújt az innováció és az új üzleti modellek kialakítása területén. Magyarország célja, hogy **a körforgásos munkahelyek számát 30%-kal (az összmunkaerő 2,5%-ára) emelje az iparban, a mezőgazdaságban, és a szolgáltatói szektorban**.

4

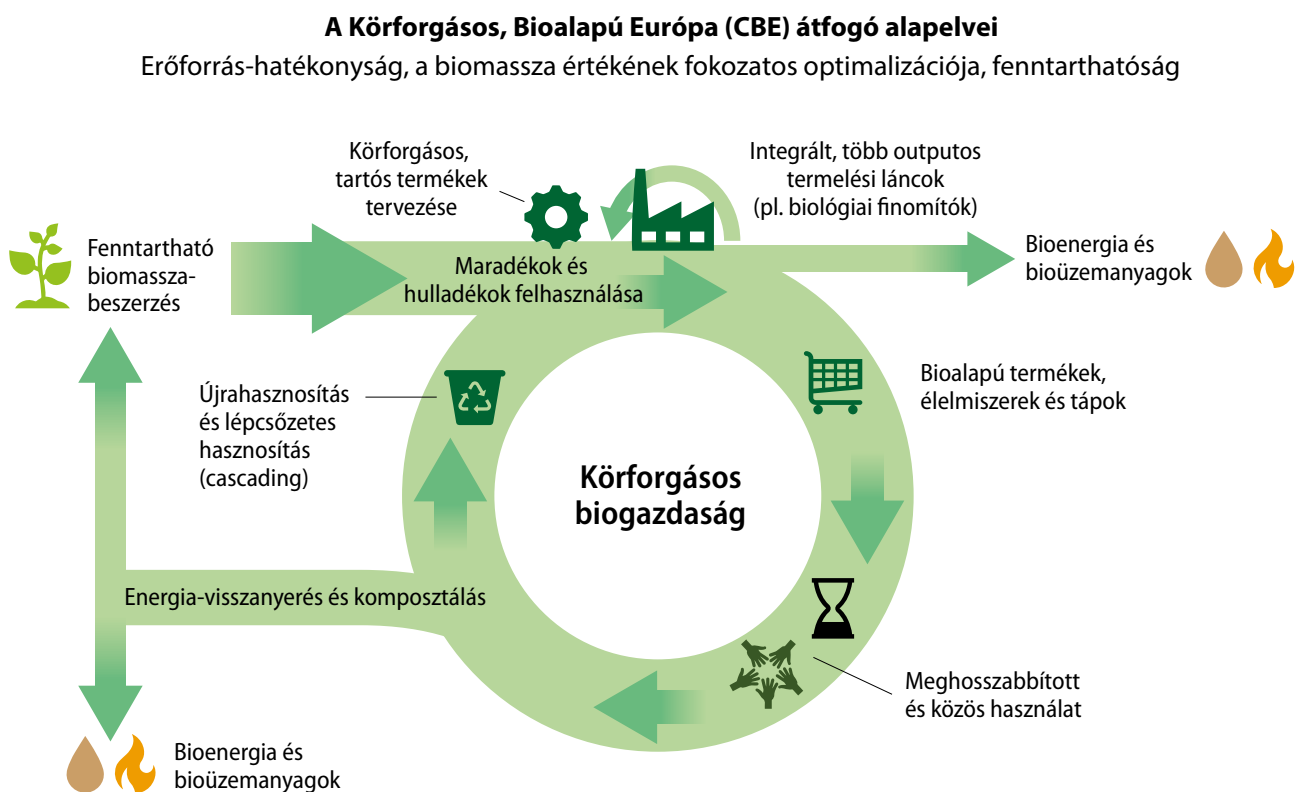
A biomassza-és élelmiszeripar körforgásának növelése támogatja Magyarország társadalmi és gazdasági fejlődését, de a környezetvédelem szempontjából is kritikus fontosságú

A körforgásos biogazdasághoz minden cél és eszköz vonatkozásában szigorúbb szabályozási rendszerre van szükség, növelni szükséges a gazdasági eszközök alkalmazását és a szakpolitikák koherenciáját

A biomassza-és élelmiszeripar szektorának körforgásra való átállásában jelentős potenciál rejlik Magyarország gazdasági fejlődése, az éghajlatváltozás mérséklése, és a környezetvédelem szempontjából, valamint alapvető fontosságú az uniós lakossági hulladékgazdálkodási céloknak és kötelezettségeknek való megfelelés tekintetében is. A magyar mezőgazdaság hozzáadott értéke már meghaladja az EU többi részében mért szintet, míg az élelmiszerek, italok és dohánytermékek feldolgozása és forgalmazása az ország gazdaságának

harmadik legnagyobb szektorát alkotja. Azonban a jelenlegi szabályozási keretrendszer nem ösztönzi eléggé a körforgásos megközelítést. A biomassza-és élelmiszerek fenntartható fogyasztásának és előállításának felgyorsítása érdekében Magyarország hosszú távú szakpolitikai erőfeszítéseinek a hulladékgazdálkodás központú megközelítés felől (a komposztálás és anaerob rothasztás) a bio-alapú erőforrások mezőgazdaságban történő felhasználása, valamint a körforgásos biogazdaság fejlesztését célzó stratégiák felé kell mozdulnia.

5. ábra. A körforgásos biogazdaság a következőkön keresztül érhető el: erőforrás-hatékonyabb és fenntarthatóbb elsődleges termelés, ipari feldolgozás és forgalmazás; a fogyasztási minták megváltoztatása; a hulladékká váló elhasznált anyagok és termékek kezelésének javítása

Forrás: Stegmann, P, M. Londo and M. Junginger (2020), "The circular bioeconomy: Its elements and role in European bioeconomy clusters", Resources, Conservation & Recycling: X, Vol. 6, p. 100029, <https://doi.org/10.1016/j.rcrx.2019.100029>.

Főbb szakpolitikai ajánlások a biomassza-és élelmiszeripar körforgásosabbá tételének támogatása érdekében

- A minőségi komposzt és fermentátum felhasználását támogató szabályozói keretrendszer kidolgozása a mezőgazdaságban;
- További gazdasági ösztönzők bevezetése a lakossági biohulladékok elkülönített gyűjtése érdekében: a kidobott háztartási hulladék mennyiségétől függő díjfizetés, és a hulladéklerakók adóterhének növelése;
- A bioenergia termelésére vonatkozó szakpolitikai megközelítés újradefiniálása, a körforgásos biogazdaságra való átállással való koherencia érdekében; valamint
- Az oktatási, információs és képzési eszközök megerősítése annak érdekében, hogy Magyarországon növeljék a körforgásos biogazdaság ismertségét és fejlesszék az ahhoz szükséges készségeket.

TUDTA?

Magyarország 2020-ban 749.000 tonnányi mezőgazdasági és ipari élelmiszerhulladékot termelt. Az elmúlt 10 évben átlagosan ennek felét kezelték anyagviszanyerési céllal. A 2016-ban éves szinten megtermelt egy főre jutó 68 kilónyi élelmiszerhulladéknak majdnem több mint fele elkerülhető lehetett volna.

Forrás: Kasza, G. et al., 2020, és Központi Statisztikai Hivatal.

5

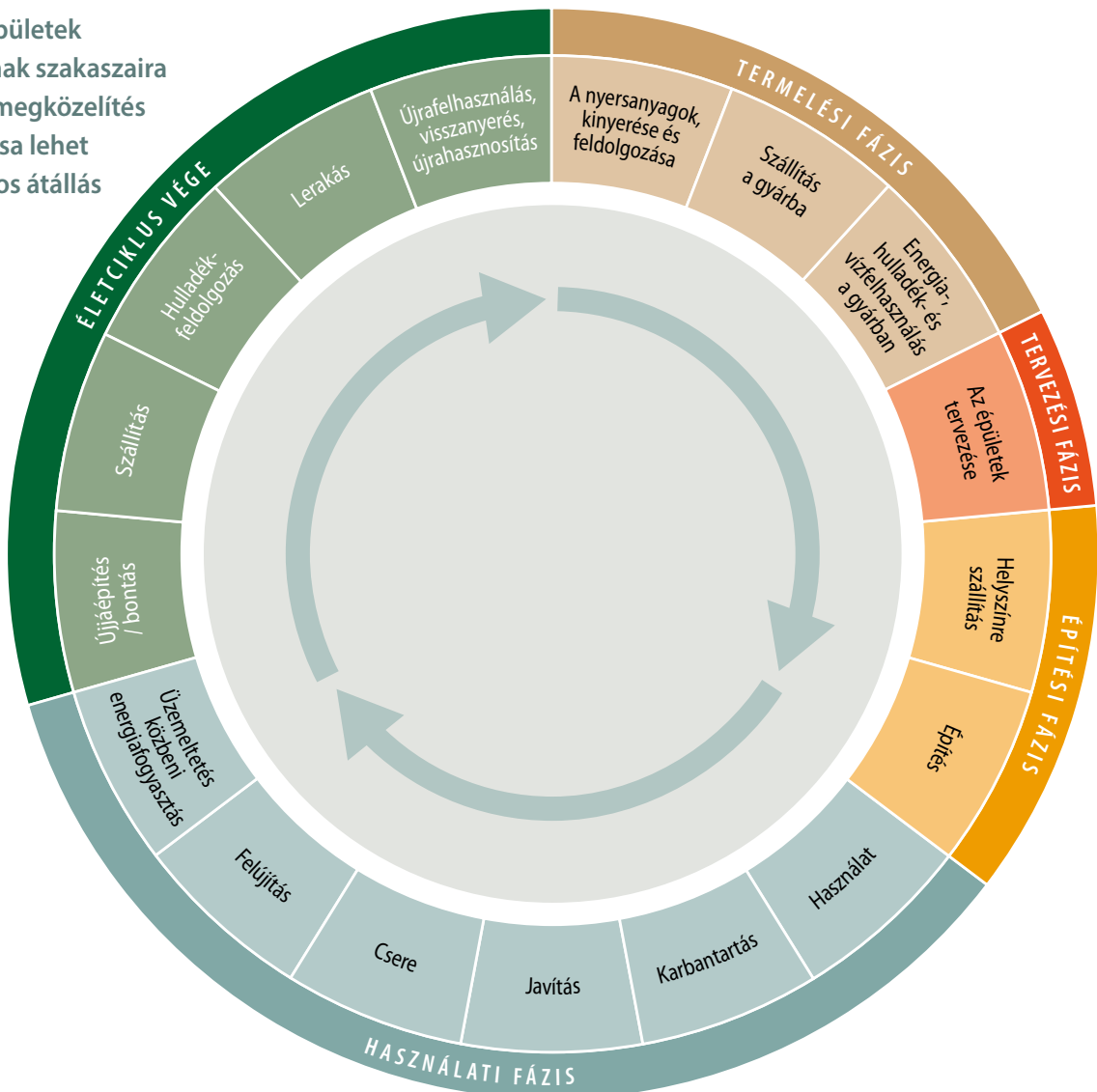
A körforgásos magasépítés fontos szerepet játszik abban, hogy visszafoghassák az ország anyag- és energiafogyasztását, minimalizálhassák a hulladéktermelést, és csökkentsék az importigényt

A magasépítés lineáris gyakorlatainak megszakításához olyan szabályozás szükséges, amely ösztönzi az újfajta anyagbeszerzést és az elhasznált erőforrások kezelését, valamint határozottabb irányt mutat az épületek körforgásosabb tervezése, építése és használata felé

Az építőipar jelentős kiaknázatlan lehetőséget rejt Magyarország körforgásos gazdaságra való átállása szempontjából. A nemzetgazdaságban felhasznált nyersanyagoknak több mint felét az épített környezetben használták fel. Az építőipar emellett Magyarország hulladéktermelésének kb. egyharmadáért felelős. A jelenlegi építésügyi szabályozási keretrendszer az elhasználdott anyagok és termékek fázisára összpontosít; hiányoznak viszont az értéklánc korábbi szakaszaira

vonatkozó intézkedések. A körforgásos építőiparban rejlő potenciál teljeskörű kiaknázása érdekében Magyarországnak rövid távon meg kell erősítenie az építkezést, felújítást és hulladékgazdálkodást célzó jelenlegi intézkedéseket, hosszabb távon pedig olyan új szabályok bevezetésére kell fókuszálnia, amelyek az építőanyagok előállítását, valamint az épületek és városok tervezését célozzák.

6. ábra. Az épületek életciklusának szakaszaira vonatkozó megközelítés újraformálása lehet a körforgásos átállás hajtóereje

Főbb szakpolitikai ajánlások Magyarország körforgásos magasepítésre való átállásának támogatása érdekében

- A másodlagos építőipari anyagok minőségére vonatkozó új szabványok és jelölések kidolgozása az irántuk mutató kereslet növelése érdekében;
- A meglévő felújítástámogatási rendszerek kiterjesztése és ezek testreszabása a körforgásos gazdaság elveinek előmozdítása érdekében;
- Kötelező szelektív bontási rendszer bevezetése az anyagok nagyobb arányú visszanyerése érdekében; és
- Az építőipar digitalizációjának elősegítése az újrafelhasználás és újrahasznosítás fejlesztéséért.

TUDTA?

Magyarországon 2021-ben több mint 3,7 millió lakóingatlan volt, kb. 274 millió négyzetméternyi összesített alapterülettel. Azonban a lakások közel egynegyede 1945 előtt, fele pedig 1946 és 1980 között épült. A 2001 után épült lakóházak a teljes állománynak mindössze 8%-át teszik ki. Az igen öreg lakásállomány ellenére a lakóépületek éves felújítási aránya továbbra is csak 1% körül van.

Forrás: Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021.

6

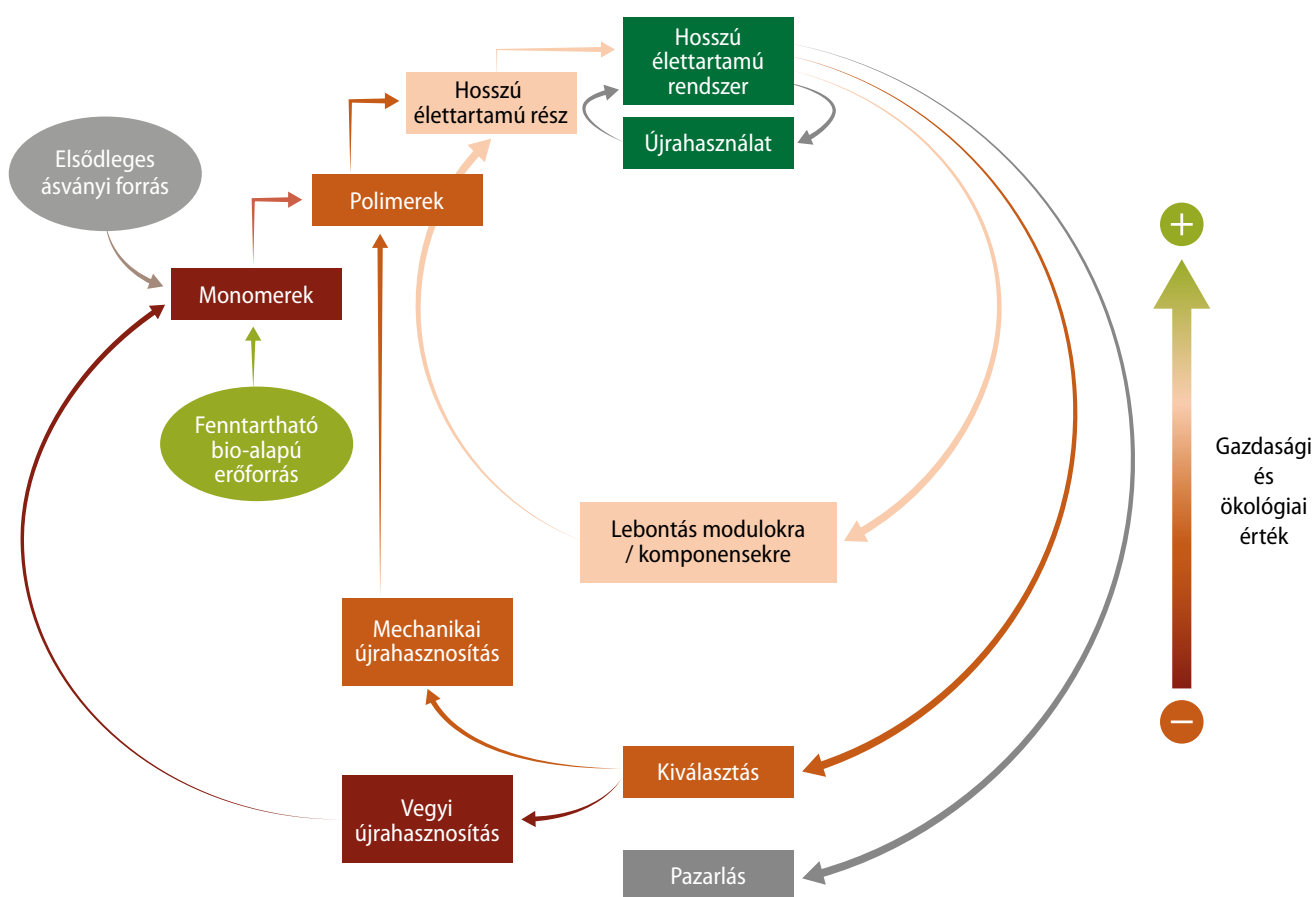
A műanyag értéklánc lezárásával csökkenthető a magyar gazdaság elsődleges műanyagoktól való függése és visszafogható a hulladéktermelés is

A műanyagok használata több gazdasági szektorban általános és növekvő, ami a jelenlegi szabályozási keretrendszer erősítését igényli a műanyagok körforgásos életciklusának elősegítése érdekében

A műanyagok stratégiai jelentőségük Magyarország számára, és jelentős körforgásos potenciált képviselnek. A nemzetgazdaság több szektorában kulcsfontosságú inputként szolgálnak; legfőképpen a csomagolás, az építőipar és a szállítás számára. A műanyagok jelenleg az országban használt összes csomagolóanyag negyedét teszik ki. A műanyaghulladéknak mindössze kb. egyharmadát hasznosítják újra. Magyarország számára kihívást jelenthet, hogy a vonatkozó uniós

célokot elérje, mivel kevés jogszabály vonatkozik a műanyagokra, és azokat is csak nemrégén léptették érvénybe. Az elsődleges műanyagoktól való elmozdulás, a fenntartható alternatívák ösztönzése és az újrahasznosítás arányának növelése érdekében hasznos lenne szabályozási eszközök olyan kombinációját bevezetni, amelyek a leggyakrabban használt polimerek legproblémásabb felhasználási területeit célozzák.

7. ábra. A körforgásos műanyag értékkör az anyagokat egy zárt ciklusban tartja

Főbb szakpolitikai ajánlások a műanyagok életciklusának körforgásosabbá tételének támogatása érdekében

- Az újrahasznosíthatóságot figyelembe vevő tervezés népszerűsítése a vállalkozások körében;
- Az újrahasznosíthatóság gazdasági ösztönzése a műanyag csomagolás után fizetendő, öko-modulált, kiterjesztett gyártói felelősségi díjakkal;
- A zöld közbeszerzés kiterjesztése és kötelezővé tétele az elsődleges műanyagok használatának csökkentésére, valamint a másodlagos műanyagok és/vagy fenntartható alternatívák használatának ösztönzésére;
- A hulladéklerakás után fizetendő adók növelése, és a hulladékokra vonatkozó szabályok betartatásának szigorítása.

TUDTA?

A csomagolóanyagok iránti erős keresletre jó példa a palackozott ivóvíz fogyasztása, ami 20 év alatt majdnem ötszörösére, az 1999-es egy főre jutó 28 literről a 2019-ben mért 131 literre emelkedett. Különösen a világvárvány okozta olyan új trendek – mint pl. az e-kereskedelem bővülése és az elvitelre szánt ételek vásárlása – további keresletet generáltak a műanyag csomagolás iránt.

Forrás: Pogány, 2020, és Magyar Ásványvíz, Gyümölcslé és Üdítőital Szövetség, 2022.

7

Indikátorok meghatározása segíti az előrehaladás nyomon követését és a folyamat irányítását a hatásos változások és strukturális reformok végrehajtása érdekében

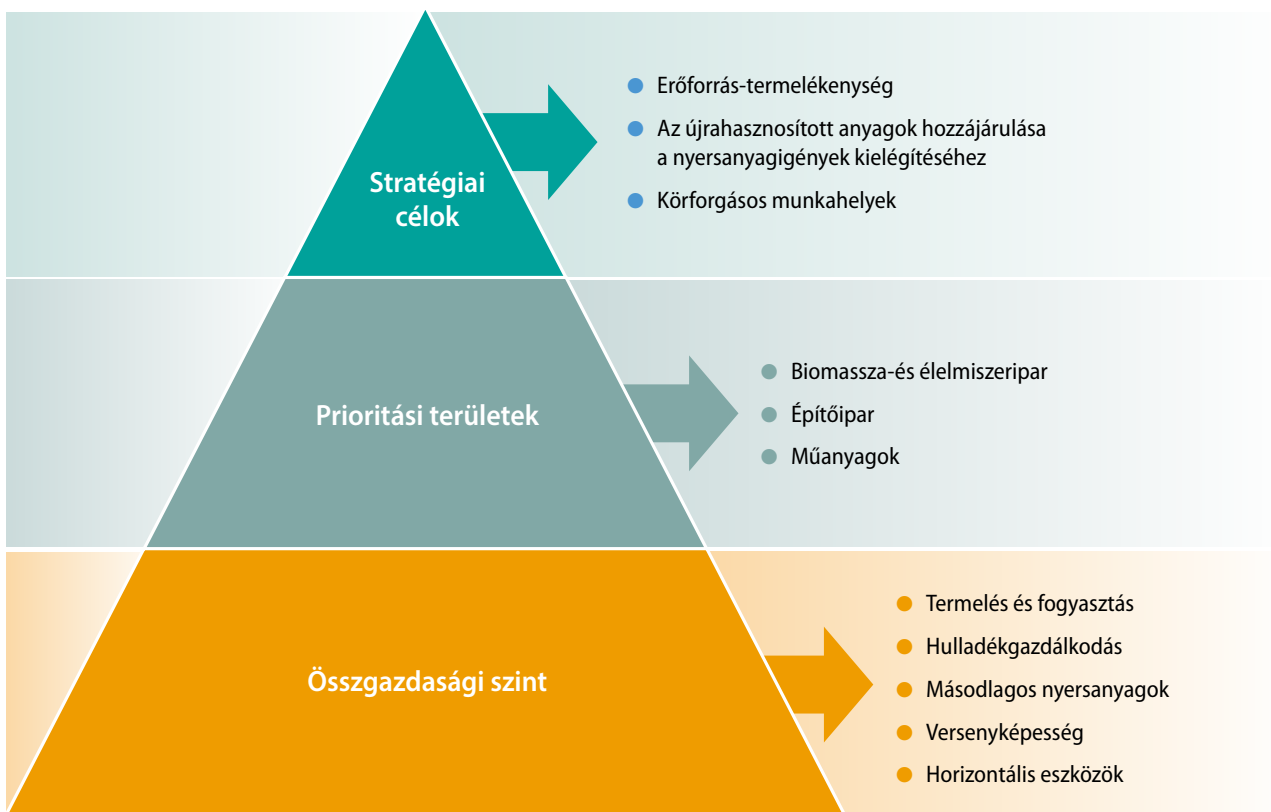
Magyarország körforgásos gazdaságra való átállásának fő trendjei és hosszú távú mintázatai

A körforgásos gazdaságra való átállás nyomon követését szolgáló keretrendszer segít abban, hogy megismerhető és mérhető legyen az előrelépés bizonyos stratégiai és számszerűsített célok felé. A fő trendek és minták monitoringjára alkalmas indikátoroknak köszönhetően a szakpolitikai döntéshozók megérthetik, hogy a körforgásos gazdaság különféle elemei hogyan fejlődnek az idő múlásával, felmérhetik, hogy a megtett intézkedések elegendőek voltak-e, és meghatározhatják a további beavatkozási területeket. A monitoring emellett iránymutatást nyújt az új, hosszú távú prioritások megállapításához, valamint visszacsatolást nyújt a különféle gazdasági résztvevők stratégiáinak és terveinek fejlesztése érdekében.

A Magyarország számára javasolt, a stratégia kidolgozása során megfontolandó monitorozási keretrendszer háromszintű indikátor-struktúrára alapul:

- **Három kulcsfontosságú indikátor** szolgál Magyarország körforgásos gazdaságra való átállására vonatkozó vízióban meghatározott stratégiai célok elérésének mérésére: az erőforrás-termelékenység, a körforgásos anyaghasználat, és a körforgásos munkahelyek száma;
- **Külön indikátorlista a három vertikális prioritási területre vonatkozóan**, a körforgásos átállás előrehaladásának nyomon követésére a biomassza- és élelmiszeripar, az építőipar és a műanyagok területén;
- **Kiegészítő mutatók** a teljes magyar gazdaság körforgásos átállásának nyomon követésére, öt, szektorokon átívelő téma köré csoportosítva: termelés és fogyasztás, hulladékgazdálkodás, másodlagos nyersanyagok, versenyképesség, és horizontális eszközök.

8. ábra. Mivel a körforgásos gazdaság koncepciója számos szektort, anyagfolyamot és horizontális eszközt foglal magában, a monitorozásra szolgáló keretrendszer háromféle indikátort tartalmaz

8

Pénzügyi források szükségesek az új üzleti modellek elterjedésének ösztönzéséhez, az innovatív technológiák fejlesztésének támogatásához, és a társadalmi magatartás megváltoztatásához

A Kormány források biztosítása révén támogatja Magyarország körforgásos gazdaságra való átállását

A körforgásos gazdaság projektjeinek és kezdeményezéseinek támogatásokkal és kölcsönökkel történő finanszírozása hozzájárul a körforgásos beruházások tőkeköltségének csökkentéséhez, és segít a pénzügyi és információs korlátok lebontásában. A következő három fő közfinanszírozási mechanizmussal ösztönözhető az új körforgásos üzleti modellek, innovatív technológiák és stratégiai partneri kapcsolatok kifejtése:

- **Megosztott irányítású alapok:** a tagállamokkal és régiókkal közösen felhasználandó pénzalapok. Az ezekből, valamint Magyarország Kormánya által társfinanszírozott, körforgásos gazdaság szempontjából releváns operatív programok a következők:
 - Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz);
 - Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz);
 - Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz); és
 - Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz).

- **Horizont Európa Program:** az EU kutatási és innovációs programja, amely 4 pilléren és 15 komponensen keresztül támogatja a kutatást és az innovációt. A körforgásos gazdaságot célzó releváns klaszterek és partneri kapcsolatok a következők:
 - 6. klaszter: élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezetvédelem; és
 - Körforgásos és Bioalapú Európai Gazdaság Közös Vállalkozás (CBE JU).
- **LIFE Program:** az EU környezet- és klímavédelmi finanszírozási eszköze. A körforgásos gazdaság projektjeit társfinanszírozó alprogram:
 - Körforgásos gazdaság és életminőség.

A magyarországi érdekelt felek számára számos egyéb állami finanszírozási lehetőség is rendelkezésre áll a körforgásos gazdaságra történő átállás tekintetében. Ilyen többek között az **Interreg Europe** és **Interreg Central Europe Program**, az **Egységes Piac Program**, az **új európai Bauhaus**, a **Digitális Európa program**, az **Innovációs Alap**, valamint a **Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz**.

Az OECD hozzájárulása

Az OECD és az Európai Bizottság Strukturálisreform-támogató Főigazgatósága (DG REFORM) közti, országspecifikus szakpolitikai reformprojekteket célzó együttműködés keretein belül támogatást nyújtott Magyarország Miniszterelnöksége számára a körforgásos gazdaság nemzeti stratégiájának és cselekvési tervének kidolgozásában. Az OECD szerepe a projektben a jövőbeli stratégia fő elemeinek meghatározására terjedt ki. Ide tartozott az elemzésalapját képező bemeneti tényezők azonosítása, és az érdekelt felekkel folytatott konzultáció is. Az OECD - többek között - mélyreható elemzést készített el három kiemelt területen, melyek a biomassza-és élelmiszeripar, az építőipar, valamint a műanyag. Továbbá 45 szakpolitikai ajánlást dolgozott ki, konkrét intézkedéseket javasolt a jövőbeli stratégia megvalósításának támogatására, az előrelépés mérésére szolgáló monitoring-keretrendszert dolgozott ki, valamint áttekintette az átállás közfinanszírozási mechanizmusait is.

A munkát az Európai Unió a strukturális reformtámogatási programon keresztül finanszírozta. A kivitelezést az OECD az Európai Bizottság Strukturálisreform-támogató Főigazgatóságával együttműködésben végezte.

Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. Az itt megfogalmazott nézetek semmiképpen sem tekinthetők az Európai Unió hivatalos állásfoglalásának.

Kapcsolódó anyagok

Circular Hungary (2022), Körforgásos Gazdaság Technológiai Platform, <https://circularhungary.hu/>.

Európai Bizottság (2020), A new Circular Economy Action Plan: For a cleaner and more competitive Europe [A körforgásos gazdaság új cselekvési terve: a tisztább és versenyképesebb Európáért], https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF.

Európai Bizottság (2020), Country Report Hungary 2020, [Magyarországra vonatkozó országjelentés 2020] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0516&from=EN>.

Európai Bizottság (2019), The Environmental Implementation Review 2019 Country Report Hungary [A környezetvédelem megvalósításának értékelése, 2019, Magyarországra vonatkozó országjelentés], https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hu_en.pdf.

Európai Bizottság (2018), Communication on a monitoring framework for the circular economy [Közlemény a körforgásos gazdaság figyelemmel kísérésére szolgáló keretrendszerrel], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0029&from=EN>.

Magyarország Kormánya (2022), Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP PLUSZ), https://www.palyazat.gov.hu/kornyezeti_es_energiahatekonysagi_operativ_program_plusz.

Magyarország Kormánya (2022), GINOP_PLUSZ-1.3.1-21 „Zöld nemzeti bajnokok” – A zöldgazdaság területén működő mikro-, kis- és középvállalkozások technológiafejlesztésének támogatása, <https://www.palyazat.gov.hu/ginop-plusz-131-21-zld-nemzeti-bajnokok-a-zldgazdasg-terletn-mkd-mikro-kis-s-kzpvllalkozsok-technolgiafejlesztsnek-tmogatsa-1#>.

Innovációs és Technológiai Minisztérium (2021), Országos Hulladékgyűjtési Terv 2021-2027, <https://kormany.hu/dokumentumtar/orszagos-hulladeggyujtési-terv-2021-2027>.

OECD (2023), Towards a National Circular Economy Strategy for Hungary [Magyarország nemzeti Körforgásos Gazdasági Stratégiája felé], OECD kiadvány, Párizs (készülőben), <https://www.oecd.org/environment/waste/circular-economy-country-studies.htm>.

OECD (2022), Global Plastics Outlook: Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options [Globális műanyagügyi kilátások: gazdasági hajtóerők, környezeti hatások és szakpolitikai lehetőségek], OECD kiadvány, Párizs, <https://dx.doi.org/10.1787/de747aef-en>.

OECD (2022), Global Plastics Outlook: Policy Scenarios to 2060 [Globális műanyagügyi kilátások: szakpolitikai forgatókönyvek 2060-ig], OECD kiadvány, Párizs, <https://dx.doi.org/10.1787/aa1edf33-en>.

OECD (2019a), Business Models for the Circular Economy: Opportunities and Challenges for Policy [A körforgásos gazdaságra vonatkozó üzleti modellek: szakpolitikai lehetőségek és kihívások], OECD kiadvány, Párizs, <https://dx.doi.org/10.1787/g2g9dd62-en>.

OECD (2019b), Global Material Resources Outlook to 2060: Economic Drivers and Environmental Consequences [Az anyagi erőforrásokra vonatkozó globális kilátások 2060-ig: gazdasági hajtóerők és környezeti következmények], OECD kiadvány, Párizs, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264307452-en>.

OECD (2018), OECD Environmental Performance Reviews: Hungary 2018, OECD Environmental Performance Reviews [Az OECD környezetvédelmi teljesítményének értékelése: Magyarország 2018], OECD kiadvány, Párizs, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264298613-en>.

Ez az összefoglaló az „**Úton Magyarország körforgásos gazdaságot célzó nemzeti stratégiája felé**” című OECD-kiadványon alapul.

A kiadványban Magyarország jövőbeli Körforgásos Gazdasági Stratégiájának és Cselekvési Tervének főbb elemeit fogalmazzuk meg. Bemutatjuk a körforgásos gazdaságra történő átállás mellett szóló érveket, leírjuk az átállás vízióját és céljait, példákat nyújtunk a főbb szakpolitikai intézkedésekre és konkrét megvalósítási lépésekre a meghatározott prioritási területeken, az előrelépés figyelemmel kísérését szolgáló mutatószámokat sorolunk fel, valamint meghatározzuk az átállást szolgáló főbb közfinanszírozási mechanizmusokat.

© OECD 2023

Látogasson el weboldalainkra:

<https://www.oecd.org/environment/waste/circular-economy-country-studies.htm>

<https://circularhungary.hu/>

KAPCSOLAT

Shardul Agrawala

Shardul.Agrawala@oecd.org

Az OECD Környezetvédelmi Igazgatóság Környezetvédelmi és Gazdasági Integrációs Osztályának vezetője

Rentz Tamás

tamas.rentz@em.gov.hu

Az Energiaügyi Minisztérium Fenntarthatósági és Körforgásos Technológiai Főosztályának vezetője

PRIME MINISTER'S OFFICE
HUNGARY

Funded by
the European Union

OECD Környezetvédelmi Igazgatóság, 2023 március